

JAK JE TO U NÁS S DIVADLEM PRO DĚTI?

DIVADLO
Jaro
PRO
DĚTI

Vytukáte-li na internetu heslo divadlo pro děti, vyvalí se na vás stovky, ne-li tisíce informací. Je ho tedy zřejmě dost a všechno je v nejlepším pořádku.

To by bylo krásné. Jenže ono je ho dost tak nějak dohromady, a ne zrovna tam, kde bydlíme, ne všechno, co se za něj vydává, jím i je, a zdaleka ne všechno stojí za vidění. Žel, tento obor je snad nejzanedbanější částí českého divadla a po právu bývá nazýván Popelkou českého divadla: dospějí se o něj zajímají jen těch pár let, kdy hledají, kam zavést děti (a to ještě ne všichni), divadelníci často jen tehdy, když si chtějí přivydělat, recenzován bývá minimálně, a to ještě jen u těch nemnoha souborů, které redaktorům před dvaceti lety uvízly v paměti.

Před rokem 1989 se na území dnešní České republiky divadlu pro děti věnovalo v profesionální sféře systematicky kromě několika agenturních skupin krajských kulturních středisek deset státních loutkových divadel většinou v krajských městech. V oboru hereckého divadla bylo na tvorbu pro děti specializováno pražské Divadlo Jiřího Wolкера; občas vytvářela inscenace pro děti i další státní divadla. Zásahu o naplnění poptávky v mnoha městech a městečkách měly stovky amatérských, převážně loutkářských souborů různé úrovně, z nichž některé mají i letitou tradici a poměrně pravidelný provoz - např. pražská Říše loutek či Jiskra, olomoucká Kašpárkova říše, Stálé loutkové divadlo v Lounech, nebo strakonická Radost, z hereckých pražský Maj či mladší ústecké Mladé divadlo.

Po revoluci se státní či krajská loutková divadla postupně stala městskými, v Brně nahradila amatérskou loutkářskou Jitřenku herecká Polárka s pravidelnou dotací od města, pražské Divadlo Jiřího Wolкера se proměnilo (nejen názvem) na Divadlo v Dlouhé, amatérských souborů lehce ubylo, zato vznikla řada nových nezávislých profesionálních skupin, z nichž většina nemívá pravidelné donátory, ani vlastní scénu. Nevznikla však žádná nová stálá scéna, věnující se dětem.

Zdaleka nejvíce dětí dnes obhospodařují nezávislé profesionální skupiny. Jejich přesný počet nikdo nezná, ale jde do několika desítek, a řada z těchto skupin hrává prakticky denně (i několikrát) na zájezdech po školách, školkách a kulturních zařízeních celé republiky. Jen o něco menší důsaznost mají amatérští divadelníci, především loutkáři; hrávají sice většinou jen o víkendech či ještě řidčeji, ale jejich výhodou je, že jsou bezmála v každém městečku a mívají svou zaběhanou klientelu. Nejvíc je slyšet (a možno se dočíst) o profesionálních statutárních divadlech, která rovněž hrají prakticky denně ve svých stálých domovských scénách i na zájezdech; těch loutkových je však jen deset a hereckých že by prsty jedné ruky byly spočítané.

Statutární, dnes většinou městy vydržovaná loutková divadla s vlastními scénami zůstala v původním počtu: v Praze Minor (dříve Ústřední loutkové divadlo/Divadlo u věže) a Divadlo Spejbla a Hurvínka, na Kladně Lampion, v Českých Budějovicích Malé divadlo, nejnověji připojené po socialistickém zvyku k Jihočeskému divadlu, v Plzni Divadlo dětí Alfa, v Mostě Divadlo rozmanitostí, v Liberci Naivní divadlo, v Hradci Králové Drak, v Ostravě Divadlo loutek a v Brně Radost. Vzhledem k podmínkám, které ke své tvorbě mají (finance, prostor, školení spolupracovníci...) by měla být vzorem. Ne tvoří se to, bohužel daří; mnohdy to končí u bohaté scénografické ambaláže a množství herců na jevišti. Úroveň je různá, záleží na lidech, kteří se právě sejdou a taky, jak už to v umění bývá, na přejícnosti múz. Při všech výkyvech si svou kvalitu udržuje liberecké Naivní divadlo, či hradecký Drak a plzeňská Alfa, v poslední době je leckdy předbíhá pražský Minor.

Kamenná statutární divadla hrající dříve výlučně či převážně pro děti (tj. oněch deset loutkových a jedno dvě herecká divadla) začala zařazovat více inscenací pro dospělé a mnohdy zamířila i u dětí věkově výš. To zvláště pro loutková divadla přináší jednu nevýhodu provozně ekonomickou: až na vrstvu fajnšmekrů zamíří i na sebelepší inscenaci do loutkového divadla ještě mnohonásob miň dospělých diváků, než do divadla hereckého. Hrát i pro starší je však žádoucí hned ze dvou důvodů. Především tím divadla sama sobě nastolují a obnovují laťku kvality, která se u malých dětí obtížněji rozpoznává a často klesá: dítě přijme taktořka cokoli, nestěžuje si (nanejvýš hlučí), na divadlo bývá zpravidla přivedeno školou či rodiči bez ohledu na to, zda se mu minule představení líbilo či ne, a nadto se děti obměňují, dorůstají nové a nové, a výběr není v tom kterém místě i přes záplavu nabídek tak jako tak velký. Za druhé starší školní věk byl a je stále zanedbáván a to nejen pro obtížnost komunikace s dětmi v pubertě či těsně kolem ní; divadla si také ulehčují situaci šířením sebeklamu, že tento věk je vlastně už saturován inscenacemi pro dospělé. Jenže třeba šikana, či problémy dospívání, mám-li uvést příklady, nejsou témata, která by byla příliš živá a tudíž atraktivní pro dospělé publikum, a tak je inscenace pro ně nezpracovávají.

Podobně i mnohá divadla „nespecializovaná“ na děti naplňují kolonku představení pro ně inscenacemi, které vznikly pro dospělé, ale mají přesah (nebo alespoň jejich vedení je za takové má a vydává) i k dětem, zejména starším. Jako představení pro děti se tak nabízí Charleyova teta, Pygmalión, Naši furianti, Cyrano z Bergeracu, Lucerna, Sluha dvou pánů, Romeo a Julie, Večer tříkrálový, Prodaná nevěsta, Gogolova Ženitba, Utrpení mladého Werthera, Lakomec, Divotvorný hrnec, Poprask na laguně, Balada pro banditu, Don Giovanni, Rusalka, Labutí jezero i Prodaná nevěsta - zkrátka všechno, co není „nepřístupné“.

Značně přibýlo **nezávislých profesionálních skupin**, tedy takových, které si na sebe - až na skupinku grantově obšťastňovaných oblíbenců - musí se vším všudy vydělat. Jejich nabídkou bývají zaplavovány mateřské školy i kulturní zařízení. Naštěstí se až na výjimky (Dáda Patrasová, Miloš Nesvadba) v divadle pro děti nerozmohl systém divadel, založených na známém hereckém jménu, tak jak jej známe z mnoha soukromých divadel toho či onoho, v nichž hlavní atrakcí a hodnotou bývá právě a jen ona z televize známá tvář. I tak je kvalita jejich produkce velmi různá a nezávidím pořadatelům, kteří loví zajíce z pytle jen na základě lesklosti a barevnosti zasílaných letáků a chvástavé sebechvály. A příznějme si, že s divadlem je to v tomto směru stejné jako s jakýmkoli jiným „zbožím“: mnohdy hraje větší roli reklama a marketing než kvalita.

Na druhou stranu právě mezi nezávislými se po devětaosmdesátém roce objevilo několik životných skupin, které vnesly nového ducha do zatuchlého rybníčka divadla

pro děti. Ona nezávislost (nikdo mi nemůže určovat žádná kritéria ziskovosti natož uměleckého zaměření) má tedy nejen stránku negativní (nutnost užít se jen z toho, zda si nás někdo objedná), ale i pozitivní (je mojí věcí, zda dám přednost svému přesvědčení před jistotou stálého, případně i hojného příjmu).

Někdy bývá obtížné rozpoznat od profesionálních produkcí **amatérské inscenace** - a to jak cenově (neboť ti, kdo se nazývají amatéry pobírají mnohdy stejný nebo i vyšší honorář), tak, z druhé strany i kvalitou (neboť o nejedné špičkové amatérské inscenaci mohou profesionálové jen snít). I ti amatéři, kteří na špičku nedosáhnou, však zajišťují kulturu a kulturní povědomí v místech svého působení. Můžeme se nad jejich produkcemi povzneseně usmívat či posmívat, nebo uvažovat o tom, zda budoucího diváka spíše vychovávají nebo odpuzují, ale už sám fakt, že se někdo o hraní divadla snaží, má svůj výchovný dopad vzoru. Vesměs amatéry ctí přinejmenším poctivé úsilí nezištně něco dělat pro své okolí. Přidá-li se k tomu i snaha nekopírovat profesionály a sdílet s divákem sebe sama, je proč přihlížet a naslouchat. A je-li přítomna i potřebná míra talentu, může jít o požitek, zvaný Umění.

Mám-li jmenovat (s vědomím neúplnosti a nespravedlnosti, které se tím dopouštím) ty nejlepší z amatérů, uvedl bych svitavské Céčko s jeho hlubokou lidskostí, chytrým humorem a podmanivou hudebností, plzeňský Střípek s vtipnými moderními a přitom srozumitelnými a působivými pohádkami, hradecké Dno (snad dosud nezaniknuvší odchodem hlavních protagonistů do brněnské Husy na provázku) s jeho absurdními groteskami a nenapodobitelnou slovní hravostí nebo ještě turnovské Čmukaře s jejich „suchým“ humorem a vypracovanými gagy. Nezajímavé nejsou mezi nimi ani soubory dětské. Po revoluci se těžiště tvorby nejlepších z nich přeneslo do základních uměleckých škol: Žamberk, Olomouc, Třinec, Ostrov nad Ohří, Prostějov, Uherské Hradiště, některé skupiny z Hradce Králové a donedávna Klecany nebo Žďár nad Sázavou, ale i Dramatická školička Svitavy či školní soubor Tři boty z malé obce Třebotov u Prahy - to jsou dětské soubory, které dokáží plnohodnotně pobavit, dojmout i dovést k zamyšlení své vrstevníky i dospělého diváka.

Luděk Richter

HANKA DŘÍZHALOVÁ...

...napsala do minulého čísla Divadla pro děti o tom, jak pečlivě zvažuje a vybírá představení pro své žáčky, jak se snaží, aby hra věk dětí malinko předstihla, jak považuje divadlo za nedílnou součást nejen výuky, ale celkového formování osobnosti dítěte.

Naděšená učitelka mateřské a později základní školy („...já mám tak skvělé děti!...“), zaujatá objeovatelka dramatické výchovy („...já jsem se ti od dcery naučila tolik nových věcí!...“), dychtivá studentka a seminaristka („...no to by mě určitě zajímalo!...“), věřící v možnosti divadla pro děti („...Moje vlastní děti to zažily. A k něčemu to bylo...“), dlouholetá jednatelka Společnosti pro pěstování divadla pro děti a mládež DOBRÉ DIVADLO DĚTEM („...to víš, že to má smysl!...“) a hojná přispěvatelka jeho čtvrtletníku („...když budu mít o čem, ráda...“) už nám nic nenapiše. Umřela 27. ledna 2007. Chyběl jí týden do pětapadesáti let. Je jí škoda - jako každého, kdo světu a lidem v něm něco dává. (LR)

Všichni chceme, aby z našich dětí vyrostli moudří, dobří a šťastní lidé. Jak toho dosáhnout?

ČTĚME DĚTEM

DVACET MINUT DENNĚ - KAŽDÝ DEN!

Projekt „Celé Česko čte dětem“ vznikl proto, aby si společnost uvědomila, jak ohromný význam má hlasité čtení dítěti pro jeho emocionální vývoj a pro formování návyku číst si v dospělosti. Vědci a praktičtí tvrdí, že pravidelné hlasité předčítání učí dítě jazyku a myšlení, rozvíjí jeho paměť a obrazotvornost, obohacuje ho o vědomosti a vzorce morálního chování, posiluje jeho sebevědomí. Hlasité předčítání v přátelské atmosféře je spolehlivý a účinný způsob, jak se může čtení stát pro dítě stejně přitažlivým, či dokonce ještě přitažlivějším než televize. Právě to je ta správná cesta, jak dát dítěti pocítit jeho důležitost, projevit mu svou lásku, nenásilně rozvíjet jeho jazykové dovednosti a všeobecné vědomosti a formovat jeho vlastní návyk a potřebu číst si s chutí rovněž v dospělosti.

Hlasité čtení dítěti:

- vytváří pevné pouto mezi rodičem a dítětem,
- podílí se na emočním a citovém rozvoji dítěte,
- učí morálním hodnotám, napomáhá při výchově,
- rozvíjí jazyk, paměť a představivost, učí myšlení,
- formuje čtecí návyky a podporuje získávání vědomostí po celý další život,
- rozšiřuje znalosti, zlepšuje soustředění, usnadňuje učení,
- je tou nejlepší investicí do úspěšné budoucnosti dítěte.

Projektu „Celé Česko čte dětem“ byla udělena záštita Ministerstva kultury České republiky a záštita UNICEF.

Kontakt: Celé Česko čte dětem o.p.s., Poděbradova 2738/16, 702 00 Ostrava, tel.: 596 111 480, 774 782 191, e-mail: info@ctemedetem.cz, www.celeceskoctedetem.cz

DOSPĚLÍ (PRO RADOST) DĚTEM

...se jmenuje přehlídka divadla pro děti, která se v havlíčkobrodském kulturním domě Ostrov bude letos 11. - 13. května konat už po šestnácté. Rok co rok zhruba desítka inscenací amatérských i profesionálních souborů a tisícovka diváků.

A nejen přehlídka. Také soutěž a výstava několika stovek dětských výtvarných děl s pohádkovými motivy. Výtěžkem z prodeje dětských výtvarných prací podporuje pořádající Adivadlo (se souhlasem dětí z okresu Havlíčkův Brod, samozřejmě) Dětskou psychiatrickou léčebnu v Opařanech v rámci hnutí Na vlastních nohou - Stonožka.

A také literární soutěž vlastních pohádek, které pak Adivadlo a KD Ostrov každoročně vydává v malém almanachu

Letos už možná přihlášku nestihnete, ale příště se informujte včas na adrese: Lída Honzová, KD Ostrov, Na Ostrově 28, 580 01 Havlíčkův Brod: 569 421 088, 607 241 427.

VÍKENDOVÉ DÍLNY

ANEB ODNESTE SI DOMŮ

Chtěli byste si také vytvořit vlastní šperk? - Ketlování patří hned po navlékání korálků k základním bižuterním technikám. Starou techniku využijete při tvorbě náhrdelníků, náramků i náušnic. Vše potřebné k práci dostanete u nás. Materiál si vyberete podle svého vkusu.

V sobotu 28. 4. 2007 od 10.00 do 12.00 se naučíme techniku. Po obědě v místní restauraci či z vlastních zásob si od 13.00 do 15.00 díky znalosti ketlování vytvoříme svůj šperk. Nakonec si uděláme „módní přehlídku“ a domů odneseme své výrobky, kleště, znalost ketlování a radost z vlastní práce.

Na Vaší chalupu či domů lidovou podmalbu... - Vytvoříte si pod vedením profesionálního výtvarníka kopii lidové podmalby na skle. Po zvládnutí této techniky si můžete doma vytvořit mnoho dalších obrázků inspirovaných lidovou podmalbou.

V sobotu 19. 5. 2007 začneme od 10.30 a skončíme ve 12.00. Po obědě v místní restauraci nebo z vlastních zdrojů budeme pokračovat od 13.30 do 16.00 v započatém díle. Nakonec podmalbu zarámujeme. Přivezte si dva měkké, kulaté štětce (úzký a širší) a násadku na pěrko, popř. předlohu pro svou malbu.

Tak dlouho se chodí se džbánkem pro pivo, až nám upadne neboli Kurz drátování hrnců, hrnečků, džbánků a džbánečků...

V sobotu 2. 6. 2007 během dopoledne můžete přijet, navštívit tři místní muzea a zajít si na oběd. Od 12.30 do 16.00 budete pod vedením lektora pilně drátovat nádobu, kterou si u nás vyberete. S sebou si přinesete dobrou náladu, štípací kleštičky, ploché kleště a zástěru, nebo starou košili (třeba právě po dědovi). V průběhu usilovné práce se občerstvíte mlékem od kravičky, kávou nebo čajem a domácím koláčem. Co si „sdrátujete“, to si odnesete domů!

Kdo si hraje nezlobí... - Udělejte si vlastní dřevěné PEXESO, které bude hrou pro více generací a mnohé vydrží. K práci dostanete sadu dřevěných destiček, pomůcky a barvy, ze kterých vytvoříme dvojice obrázků. S sebou přivezte dobrou náladu, tenký a silný kulatý štětec a pracovní oblečení.

Začínáme v sobotu 9. 6. 2007 v 10.00, skončíme v 12.30, potom v klidu v místní restauraci poobědváte a od 13.30 do 16.00 budeme pokračovat v započatém díle pod vedením lektora. Na závěr si společně zahrajeme. V průběhu práce se občerstvíte mlékem od kravičky, kávou nebo čajem a domácím koláčem. Odnese si krásný výrobek.

Léto v plném proudu - chcete si vytvořit vlastní sušené aranžmá z květin, které rostou u Vás v zahradě, nebo na louce? Naučíte se základům aranžmá ze suchých rostlin, dozvíte se, co všechno lze při této tvorbě využít. S sebou si přinesete pracovní oblečení, zahradnické nůžky, štípací kleště, kdo má, i tavnou pistol. A hlavně hezkou nádobu na dopolední aranžmá (stará cukřenka, košíček, miska - záleží na vaší fantazii). Dopolední i odpolední výtvar si odvezete domů.

V sobotu 21. 7. 2007 od 10.00 zhruba do 12.30 si vytvoříte vypichované aranžmá v misce, nebo jiné nádobě, kterou si donesete nebo zakoupíte u lektorky. Po obědě v restauraci nebo z vlastního zdroje si od 13.30 do 16.00 vytvoříte vlastní věnec.

Zrcadlo, zrcadlo řekni kdo je nejkrásnější... - Pod vedením profesionálního výtvarníka si vytvoříte vlastní zrcadlo, v malovaném rámu, podle své představy. Dostanete

široký dřevěný rám, zrcadlo a barvy (výběr z více rozměrů). Přivezte si s sebou tenký a silný kulatý štětec a pracovní košili.

V sobotu 28. 7. 2007 začneme pracovat v 10.30-12.30. Po obědě v restauraci nebo z vlastních zdrojů pokračujeme od 13.30 do 16.00. Na závěr vsadíme do rámu zrcadlovinu. Je možné odvést si pouze rám a zbytek práce provést doma (domluvit dopředu). Odnesejte si vlastnoručně vyrobený originál a radost z vlastního výrobku.

Snídaně na vlastním podnosu v posteli, toť rozkoš sama... - Pod vedením profesionálního výtvarníka si vytvoříte vlastní originální celodřevěný podnos s vlastní malbou, který si odnesete domů.

Pracovat začneme v sobotu 15. 9. 2007 v 10.30 do 12.30. Po obědě v restauraci nebo z vlastních zdrojů pokračujeme od 13.30 a skončíme v 16.00.

Po skončení dílen lze odjet autobusem v 17.00 do Jílového a Prahy nebo posedět a popovídat si u ohničky, opéci si špekáček nebo klobásku, přespat ve vlastním spacáku v naší komfortní ubytovně (145 Kč) a ráno pak společně spořádat domácí snídaní našich dědečků a babiček (45 Kč). Je možno přespat i v „peřinách“ (noc 190 Kč).

Potom můžete:

- vydat se za arciknížetem Ferdinandem d'Este na zámek Konopiště, kde Vás jen kousek cesty dělí od vlakového, nebo autobusového nádraží v Benešově,
- vydat se na hrad v Týnci nad Sázavou a prohlédnout si místní muzeum Týnecké kameniny a další zajímavosti v okolí Týnce; zde je i vlakové a autobusové nádraží,
- vyrazit do lesa na houby či borůvky,
- domluvit si projíždku na koni v nedaleké jízdárně.

Lektorné se platí předem složenkou. Materiál a případné nocežné zaplatíte na místě. Pohlídání vašich dětí (3-7 let) po dobu výuky je potřeba domluvit předem, stejně tak ubytování. Přihlášky předem (vzhledem k omezenému počtu účastníků dílen raději co nejdříve): Krámek u Kočky za komínem, Pražská 13, 257 44 Netvořice: 317 789 571, 777 689 688, 776 151 343, e-mail: trmka.hracky@seznam.cz www.rodinne-stesti.cz

HŘÍČKY, HRY A SCÉNÁŘE

pro starší a pokročilé

Výběr deseti textů, které Luděk Richter v posledních třiceti letech připravil pro soubory, jež vedl a režíroval - pro pražské Paraple, prachatický soubor Jentak, který založil na vojně, a pražský Klíč či Kejlíř: Obloha věčně modrá, vášně věčně krvavé (Markéta Lazarová), Balada o Tristanovi a Isoldě aneb Osude..., Hanýsek čili Člověk, Actus vánoční, Kichotáni neboli Komedie pimperlóvá o Donu Kichotovi zcela nová, Kuře na rožni, Havlíčkův návrát, Několik příběhů z doby, kdy se v Čechách zakládala města, Čech všude bratra má aneb Žížka pod hradem Rábí čili Svítá a Johannes doktor Faust. Jde o texty autorského divadla, v němž ústřední není nutně autorství předlohy, ale autorství jejího uchopení, autorství vycházející z volby prostředků, počínajících už způsobem, jak se „vypráví“, a výsledkem (podaří-li se) je vlastní, autorské sdělení. Texty mohou být předlohou k inscenování nebo inspiraci, dovolí nahlédnout do způsobu inscenační práce, potěší pamětníky či nabídnou obyčejné potěšení z četby. 160 stran, 99 Kč

Hříčky, hry a scénáře si lze objednat na adrese DDD, Chopinova 2, 120 00 Praha 2, osDDD@seznam.cz, stejně jako předchozí publikace.

ŠŤASTNÝ PRINC

Pohádku Oscara Wilda upravil Karel Šefrna

- Blanka: Vprostřed města byla kdysi odhalena socha. Socha Šťastného prince.
Karel: Místo očí dva safíry, velký rubín na jilci meče, zvláštní záře ho obklopovala.
Blanka: Všichni lidé se mu obdivovali.
Karel: Je krásný jako větrný kohout, řekl jeden z konšelů, jenž si přál získat pověst člověka s uměleckým vkusem.
Blanka: Proč nejsi jako Šťastný princ? ptala se něžná matka svého chlapečka.
Karel: Plakal. Plakal pro měsíc.
Blanka: Šťastný princ nepláče.
Karel: Vypadá jako anděl, řekly děti ze sirotčince. - Jak to víte? ptal se učitel matematiky. Vždyť jste žádného anděla nikdy neviděly.
Blanka: Oh přece. Viděly jsme ho ve snu.
Karel: Učitel matematiky se zamračil a tvářil se velmi přísně. Neschvaloval, aby děti snily.
Zpěv: Daleko od města na břehu řeky
vylétla vlaštovka jak černý stín
můru že dohoní, můru že chytí
v letu se zastaví...
jen si leť žlutá můro
nechám tě žít.
Blanka: Jsi krásná. Krásná, krásná! Krásná... třtino. Mohu tě milovat?
Karel: A třtina se jí hluboce uklonila. Takové bylo její dvoření a trvalo celé léto.
Karel a Blanka: To jsou směšné námluvy, to jsou směšné námluvy
Blanka: Štěbetaly ostatní vlaštovky.
Karel: Ona nemá žádné peníze...
Blanka: ...ale příliš mnoho příbuzných.
Karel: Příliš mnoho, příliš mnoho. - A skutečně řeka byla plná třtin.
Blanka: Když nastal podzim, vlaštovky odletěly.
Karel: Tehdy se jí, osamělé začalo stýskat.
Blanka: Musím na jih. Poletíš se mnou? - Ale třtina zavrtěla hlavou. Tak byla oddána svému domovu. - Letím k pyramidám, nashledanou.
Zpěv: Vzhůru k pyramidám, vzhůru k pyramidám
vzhůru k pyramidám vede moje touha
proč má velká řeka Nil,
proč má být duše mojí cíl...
vzhůru k pyramidám...
Karel: Letěla celý den. Večer spatřila sochu.
Blanka: Zde se usadím. Je tu krásné místo a dost čerstvého vzduchu. Mám zvláštní ložnici, řekla tiše. - Tu najednou padla na ni veliká krůpěj. - To je zvláštní. - Podivila se. - Obloha čistá a přece prší. Podnebí v severní Evropě je opravdu hrozné! - Potom spadla druhá krůpěj. - K čemu je socha, nemůže-li chránit před deštěm. A rozhodla se odletět.
Karel: Ale než rozevřela křídla, spadla třetí kapka.

Blanka: Vlaštovka se podívala vzhůru. Oči Šťastného prince byly plné slz. (*cink*) - Kdo jsi?

Karel: Jsem Šťastný princ.

Blanka: A proč tedy pláčeš?

Karel: Když jsem byl živ, nepoznal jsem slzy. Žil jsem za vysokou zdí a všechno kolem mě bylo tak krásné. Zpívali jsem, tančil. Říkali mi Šťastný princ a opravdu jsem šťastný byl, je-li rozkoš štěstím. Tak jsem žil a tak jsem zemřel.

Blanka: Jak smutné!

Karel: Až teď po smrti vidím všechnu ošklivost a bídu svého města. A proto, ačkoliv mám srdce z kamen... pláču.

Blanka: Princí!

Karel: Nedaleko odtud je chudý dům. Leží v něm nemocný chlapec. Má horečku a matka mu nemůže dát než říční vodu. Chlapec pláče. Vlaštovko, vlaštovko, vlaštovičko. Donesla bys jí rubín z jilce mého meče? Sám se nemohu pohnout.

Blanka: Očekávají mě v Egyptě. A navíc myslím, že nemám chlapce ráda. Loni v létě na mě házeli kamení. Nikdy mě ovšem nezasáhli - my vlaštovky umíme příliš dobře létat a mimo to já pocházím z rodiny proslulé obratností - ale přece to byl projev jejich neúcty.

Karel: Vlaštovko...

Blanka: Je zde velice chladno – řekla - ale zůstanu s tebou ještě jednu noc a budu tvým poslem.

Karel: Vlaštovičko!! - A tak vlaštovka vykloula velký rubín z princova meče a nesla ho přes střechy města. Vlétla dovnitř, položila rubín na stůl, začala lehounce kroužit nad postelí a ovívala chlapci čelo svými křídly.

Blanka: Jak pěkně se ochladilo...

Karel: ...řekl chlapec a upadl do lahodné dřímoty. Pak se vlaštovka vrátila k princí a řekla mu, co udělala.

Blanka: To je podivné, ale cítím, že je mi tepleji, ačkoliv je taková zima.

Karel: To proto, že jsi vykonala dobrý skutek. - Vlaštovka o tom přemýšlela a potom usnula.

Blanka: Když se rozbřeskl den, zalétla k řece a vykoukala se.

Karel: Jak zajímavý zjev - řekl profesor ornitologie. - Vlaštovka v zimě! - a napsal o tom dlouhý dopis do místních novin. Mnozí lidé ho citovali, poněvadž v něm našli mnoho slov, jimž nerozuměli.

Blanka: Dnes v noci poletím do Egypta!

Karel: Vlaštovko, vlaštovko, vlaštovičko, zůstaň tu ještě jednu noc.

Blanka: Očekávají mě v Egyptě!

Karel: Daleko na konci města vidím chlapce v podkroví. Snaží se dokončit hru pro divadelního ředitele, ale je mu příliš zima aby mohl ještě psát.

Blanka: Mám mu donést další rubín?

Karel: Nemám už žádný, ale zůstaly mi mé oči. Jsou ze vzácných safírů. Vezmi jeden...

Blanka: Můj drahý princí nemohu... - a dala se do pláče.

Karel: Vlaštovko, vlaštovko, vlaštovičko...

Blanka: Vzala safír a s pláčem letěla do studentova podkroví.

Karel: Drahý kámen. Začínají mě uznávat! To mi poslal nějaký můj veliký ctitel. Dopíši hru!

Blanka: A vypadal docela šťastně.

Karel: Celý den strávila vlaštovka u vody.

Blanka: Cestuji do Egypta! Cestuji do Egypta!! - radovala se vlaštovka, ale nikdo ji neposlouchal.

Karel: Když vyšel měsíc, vrátila se k Šťastnému princí.

Blanka: Přišla jsem ti dát sbohem

Karel: Vlaštovko, vlaštovko, vlaštovičko. Zůstala bys se mnou ještě jednu noc?

Blanka: Je zima a brzy přijde mrazivý sníh. V Egyptě slunce teple září a zelené palmy a teplo, teplo!!! A moji druhové už si stavějí hnízda... Drahý princí, musím tě opustit, ale nikdy na tebe nezapomenu.

Karel: Dole na náměstí stojí holčička a prodává zápalky. Nechala je spadnout do vody a všechny se zkazily.... pláče...

Blanka: Byl bys docela slepý!!

Karel: Na tom nezáleží... vlaštovko, vlaštovko, vlaštovičko...

Blanka: Jé, to je roztomilé sklíčko!! - zvolala dívěnka a se smíchem a běžela domů.

Karel: Vlaštovka se vrátila k princí.

Blanka: Teď jsi slepý. Teď s tebou zastanu navždy. Mám tě ráda...

Karel: V noci napadl sníh a se sněhem přišel mráz. Vlaštovka cítila, že umírá.

Blanka: Sbohem, drahý princí - zašeptala. - Dovolíš, abych ti políbila ruku?

Karel: Jsem rád, že konečně odlétáš do Egypta vlaštovičko.

Blanka: Není to Egypt, kam odlétám. Smrt je bratrem spánku, není? - Políbila Šťastného prince a padla mu k nohám."

Karel: V té chvíli zazněl z nitra sochy podivný tichounký praskot. Princovo kamenné srdce se rozpadlo ve dvě. Byl tehdy zajisté nelítostný mráz.

Zpěv: Proč má být velká řeka Nil
proč má být duše mojí cíl....
vzhůru k pyramidám, vzhůru k pyramidám
vzhůru k pyramidám
vede moje touha...

Z repertoáru souboru C Svitavy, 1979

HESLO: DIVADLO V DLOUHÉ

Divadlo v Dlouhé vzniklo před deseti lety z Divadla Jiřího Wolкера poté, co v konkursu vyhlášeném pražským magistrátem zvítězil tým Jana Borna, Hany Burešové, Štěpána Otčenáška a Daniely Šalkové. Borna si přivedl skupinu vesměs mladých loutkářů z Dejvického divadla, Burešová zhruba stejně staré herce ze smíchovského divadla Labyrint. Byla to tedy změna úplná a od podlahy.

Naštěstí však zůstal zájem o mladé, ba i děti, byť došlo k výraznému posunu směrem k starším: v současném repertoáru míří k dětem do patnácti let téměř polovina inscenací. Divadlo v Dlouhé dnes vytváří současné, moderní inscenace pro více generačních vrstev i inscenace rodinné. V každém případě jde o divadlo mladé vnitřně.

Divadlo v Dlouhé je cenné tím, že bez sentimentu a falešného optimismu nabízí i ve vztahu k rozpomým jevům pozitivní hodnoty a pozitivní východiska. Nenutí se do módního cool klíše, stavějícího na osklivosti a krutosti. Neukazuje svět jako studený, cynický chaos, v němž vítězí draví a silní, či nahodilí šťastlivci, nýbrž jako něco, co má hodnotu už samo o sobě, co má své kouzlo za všech okolností, a v čem má člověk vždycky šanci jednat.

Divadlo má dva stálé režiséry - J. Borna a H. Burešovou, dělící se o repertoár zhruba na půl, a pravidelně přivzývá hosty (v současnosti J. Nebeský, S. Fedotov a I. Rajmont). Inscenace J. Borna voní jakousi poetickou člověčinou, inscenace H. Burešové okázalou barevností a obojí humorem, lidskostí a poctivostí.

Divadlo v Dlouhé odlišuje od většiny jiných divadel výrazný smysl pro teatralnost (v pravém slova smyslu), ale bez prázdne vnějškovosti naschválů, prázdných gest a chlapáckých póz. Divadlo chytré a přitom přístupné. Žel, loutky se tu již příliš nevyskytují, ale loutkářské vnímání je tu stále patrné (a přínosné) a většina bývalých alternativco-loutkářů vyrostla také ve vynikající herce mocné svého těla. (Někdo by asi napsal činoherce, což je ovšem termín poněkud zavádějící, jakkoli zavedený, protože i loutkami lze hrát buď činohru, nebo zpěvohru, ba i pantomimu; a venkoncem i balet.)

Je to v jádru divadlo generační (což lze pozorovat i na rozšiřující se fotogalerii „dětí divadla“), a byť má dnes už řadu hvězd (Vondráček, Táborský,...), není to divadlo předvádějících se celebrit, nýbrž divadlo se silným kolektivním vyzařováním. Jeho duch je týmový nejen tím, že nežádka z jeho dílny pochází krom dramatisace i hudba, ale kolektivní autorské postupy jsou patrné i z herecké a režijní složky. Určujícím principem a zdrojem nápaditosti je tu hravost.

A je to divadlo vskutku syntetické. Vedle nepostradatelné složky herecké se na sdělení rovnocenně a rovnoprávně podílí scénografie i hudba (muzikálně schopní herci ji zhruba provozují přímo na jevišti), vše je pak tvarováno a syntetizováno zřetelným režijním uchopením. Dramaturgie je široká co do zdrojů, kompozičních východisek, témat i žánrů. Není však bezbřehá a beztvará. Určuje ji pozitivní vztah k životu a humor chápaný ne jako legrácky, nýbrž jako způsob vidění. Jsem rád, že existuje divadlo, kam mohu jít na cokoli, aniž bych riskoval zklamání. A nejen já.

Jednotlivým inscenacím Divadla v Dlouhé se věnujeme v recenzích tohoto čísla. O všech bych mohl napsat, že jsou zajímavé, ba pozoruhodné - a nelhal bych. O většině bych mohl napsat, že v kontextu současného českého divadla jsou nadprůměrné - a nelhal bych. O mnohých bych mohl pět jen chválu - a nelhal bych. Je mi však líto skončit u tolik provozované libozvučné černobílosti, a tak si - při opětovném potvrzení všeho svrchu řečeného - dovolím i pár otázek, poukazů na rezervy či drobných pochybností.

Luděk Richter

DOSAVADNÍ INSCENACE:

- 1996 Dobrodružství Dona Quijota (M. de Cervantes, J. M. da Silva, J. Borna; DD)
Sestra úzkost (J. Čep, J. Deml, J. A. Pitínský; DD)
Zpívej, klaune... (J. Borna, P. Matásek, J. Vodňanský; DD)
Škola základ života (J. Žák, H. Burešová; Labyrint)
Lazebník sevillský (P. Beaumarchais, G. Rossiny, H. Burešová; Labyrint)
Kvas krále Vondry XXVI. (J. Ilner, A. Goldflam; DD)
Kdyby prase mělo křídla (P. Skoumal, E. Frynta, P. Šrut, J. Vodňanský; J. Borna)
- 1997 Sněhová královna (B. Golubovič; DD)
Don Juan a Faust (Ch. D. Grabbe, H. Burešová; Labyrint)
To je nápad! (J. Borna; DD)
Létavý lékař (H. Burešová, Š. Otčenášek volně dle Moliera; DnZ)
Konec masopustu (J. Topol; H. Burešová)
Tango (S. Mrozek; J. Borna; DD)
Kouzelný vrch (T. Mann, J. Krist, Š. Otčenášek, J. A. Pitínský)
- 1998 Velkolepý paroháč (F. Crommelynck, H. Burešová, Š. Otčenášek)
Tajemství Viléma Storitze (J. Verne, A. Goldflam)
Malá čarodějnice (O. Preussler, T. Pěkný; Z. Mikotová)
Kabaret Richard Weiner (R. Weiner, A. Goldflam a kol.; DD)
Sýr, sýr! aneb Lov na havrany (E. Labiche, M. Michel, H. Burešová, Š. Otčenášek)
- 1999 **Kabaret Vian-Cami** (B. Vian, P.-H. Cami, J. Borna a kol.)
Mámení mysli (S. Shepard; E. McLaren)
Opice a ženich (J. N. Nestroy, H. Burešová, Š. Otčenášek)
- 2000 **Jak jsem se ztratil aneb Malá vánoční povídka** (L. Aškenazy, J. Borna)
Kabaret Undine (V. Morávek, J. Bulisová)
Obrazy z francouzské revoluce (H. Burešová, Š. Otčenášek, J. Vedral)
- 2001 **Epochální výlet pana Broučka do XV. století** (S. Čech, J. Borna)
Soudné sestry (T. Pratchett, S. Briggs, H. Burešová, Š. Otčenášek)
- 2002 Past na myši (A. Christie; J. Borna)
Běsi (F. M. Dostojevskij, A. Camus, H. Burešová, Š. Otčenášek)
Mokrý písně z Dlouhé aneb Co nevzala voda (J. Borna)
Garderobiér (R. Harwood; M. Huba)
- 2003 **Ještě žiju s věšákem, čepicí a plácačkou** (S. Königgratz; H. Burešová)
- 2004 Mikrodrámata, Velikáni (W. Bauer; K. Král; scénické čtení)
Komedie s čertem aneb Doktora Fausta do pekla vzetí (J. Borna, staří čeští loutkáři)
Arest (P. Landovský; scénické čtení)
Supermanka (P. Landovský; scénické čtení)
Piargy (F. Švantner; kolektiv; scénické čtení)
Goldbergovské variace (G. Tabori; Hana Burešová)
Hrdina západu (J. M. Synge; J. Klímsza)
- 2005 **Kabaret Prévert-Bulis** (J. Prévert, J. Bulis, J. Borna a kol.)
Ze života racků (Příběhy) (E. L. Tobiáš; K. Král; scénické čtení)
Dámská šatna (A. Goldflam; scénické čtení)
Lhář (C. Goldoni, H. Burešová, Š. Otčenášek)
Divoká kachna (H. Ibsen; J. Nebeský)
Zářící noc (Sv. Jan od Kříže, H. Burešová; scénické čtení)
- 2006 Standa má problém (I. Volánková; K. Král)
Myška z břiška (T. Lehenová, J. Borna)

Maškaráda čili Fantom Opery (T. Pratchett, S. Briggs, H. Burešová, Š. Otčenášek)
Krajina s televizorní (Je dobré vycítit) (V. Klimáček; K. Král)

Moliere (M. Bulgakov; S. Fedotov)

2007 **Pokus o létání** (J. Radičkov, J. Borna)

Cesta do Bugulmy (J. Topol; K. Král; scénické čtení)

Faidra (L. A. Seneca; H. Burešová)

Titus Andronicus (W. Shakespeare; I. Rajmont; květen 2007)

(Tučně - dosud na repertoáru; přenesené inscenace: DD - z Dejvického divadla; Labyrint - z Labyrintu; DnZ - z Divadla na Zábradlí)

RECENZE tentokrát z DIVADLA V DLOUHÉ Praha

Divoká kachna (autor H. Ibsen, režie J. Nebeský)

Jedna z ikon realismu, Ibsenova Divoká kachna, pojednávající o rozvratu rodiny zasažené z jedné strany sobeckou malostí a z druhé spasitelským „idealismem“ jediného spravedlivého, Werlova syna Gregerse, je v Dlouhé inscenována jako groteskní karikatura ve všech složkách: v postmodernistické scéně, hutných maskách na obličejích herců, v drasticky nadsazených kostýmech i způsobu herectví.

Zejména zpočátku kostýmy a masky, jakož i expresivní herectví a režijní naschvály dokonce ztěžují základní orientaci, kdo je kdo v reálném světě, o co a proč mu jde... Vidíme jen symbolická monstra bez zařazení do reality dějových faktů: bez znalosti předlohy je těžko poznat v ušmudlaném nádražním prostředí salon továrníka Werla, zvláště, když v něm posedávají dvě postavy v železničářských uniformách a továrník sám přijde vzápětí s krovkami na zádech. Expresivní deformace postav v masce, kostýmu i herectví a také deformace vztahů jasně (až černobíle) označuje významy, ale je natolik silná, že ztěžuje či znemožňuje divákovi ztotožnění s postavami, a ten ve výsledku jen sleduje jakési panoptikum z jiného světa: snad jsou takoví lidé, ale mne se netýká.

Inscenace osciluje mezi znaky nesrozumitelnými (ohrádka s nikdy nepoužitým křeslem v pravém zadním rohu jeviště, stan představující půdu, igelitové pláštěnky, do nichž se čas od času postavy oblékají...) a znaky polopaticky popisnými (neposkrvněně běloskvoucí oblek „idealisty“ Gregerse, bleskové rozhrnutí sukně Hjalmarovy ženy, kdykoli pán domu vypadá, že by mohl mít chuť) - někdy, ač se to zdá nemožné, dokonce zároveň (závoj mušelinového idealismu, do nějž se halí Gregers...). Vnitřní stavba postav zůstává na okraji režisérova zájmu. Postavy a jejich vztahy se mění a kolísají dosti libovolně, nezduvodněně, nemotivovaně: proč Ekdala jeho žena miluje či proč se on i jeho otec několikrát na pětníku promění, zůstává nejasné.

Průnik cool divadla do Divadla v Dlouhé polidšťuje herectví hlavních představitelů. Dojemně čistá Hedvika Jaroslavy Pokorné či cynicky věcná hospodyně Ivany Lokajové a zejména Vondráčkův sobecký a ješitný Ekdal jsou příčinou působivosti této inscenace. Jen škoda, že do ní nahlížíme jakoby zvenku, přes sklo režijního záměru, který se tlačí do popředí.

Pro děti a snad ani pro mládež to inscenace není - ukazuje svět ještě mnohem horší, než je - a otázkou je, v jakém věku jsou děti schopny takovýto schématisující a přitom krutý obraz číst s odstupem, jako nadsázku. (LR)

Kdyby prase mělo křídla (autor P. Skoumal, E. Frynta, P. Šrut, J. Vodňanský, režie J. Borna)

Pavel Tesař coby pán v buřince v jedné ze svých pohybových kreací pantomimicky zdvihne oponu deštníkem a pásmo písniček se rozjíždí: Kolik je na světě očí... - i to by mohl být název celého pořadu, vystihující údiv nad barevností a krásou světa, již nám tvůrci přibližují. Deset dospělých lidí na jevišti hraje pro plný sál děti od mateřských škol po čtvrté třídy. Hrají naplno a s inteligencí hodnou a důstojnou jejich věku, nepitvoří se a nepřishišlávají. A děti to oceňují pozorností, kterou jejich hře věnují.

Jednoduchá bílá scéna vede k soustředění na obsah písniček, funkční je i většina rekvizit, poněkud bezradné a zbytečně dekorativní jsou snad jen mnohé projekce na bílé plátno tvořící polokouli pozadí. Herci tu fungují především jako autentická kapela, ale také drobnými akčními ilustracemi doplňují texty chytrých a citlivých písní - někdy i za pomoci plošných loutek (Když jde malý bobr spát), jindy s pohyblivými „kulisami“ (pojizdné světové pamětihodnosti).

Petr Skoumal začíná jako průvodce a moderátor pořadu, ale tato jeho role postupně slabne i vinou častých odchodů mimo jeviště. Právě v souvislosti s jeho rolí pásmo poněkud ztrácí na temporytmu i tahu: přivzávání a aktivizace dětí jsou pro ně jistě zábavné, ale vedou k rozvolňování, zpomalování a nabourávání tahu stejně, jako Skoumalova snad až přílišná ležernost.

Po přestávce jevištní fantazie ještě houstne a přibývá inscenačních nápadů i silných okamžiků (Jan Vondráček jako Macek snící během vyučování o moři je komický a zároveň poeticky dojemný). U tak nápaditého a citlivého pořadu jen trochu zamrzí, že není obsahově vybudovanější finále a vše končí dosti mechanicky ohlášením posledních dvou písní. Ale to už jsem možná příliš náročný.

Je to výborná živá a kultivovaná (a kultivující!) zábava s typickým Bornovým poetickým citěním a výborným herectvím i muzikanstvím herců z Dlouhé. Jsem rád, že jsem viděl běžné představení se školními dětmi. Ne na večerních či rodinných představeních, natož na premiérách, ale na takových, jako bylo toto, se ukazuje kvalita i smysl inscenací pro děti: neboť na ně přijde sto procent dětí - od těch, které samy či s rodiči divadlo vyhledávají, až po ty, co neumějí, než řvát jako na fotbale. A i ti druzí sledovali po většinu času jeviště s nepředstíraným zájmem. (LR)

Lhář (autor C. Goldoni, režie H. Burešová)

Inscenace Hany Burešové se vyznačují jistou okázalostí a mnohostí prostředků (i stylů) hereckých, scénografických... Bývá to neskrývaná, ba zdůrazňovaná pastva pro oko. Záplava nápadů sahá od režijních a hereckých kreací přes technické fóry typu provozu na benátském „kanálu“ či turistický rámeček města až po malou domů v podobě značky na kulisách a textové narážky, připomínající povodeň z roku 2002.

Goldoni organicky propojuje děj s dobou karnevalu, což umožní závěrečnou hru skrývání a odhalování identity hlavních postav. Režisérka aktualizuje děj zasazením do novodobého turistického provozu italského (?) města, čímž přidává pohled na problémy postav coby turistických atrakcí. Nové významy, posuny, nový pohled na děj a téma to však nepřináší, do přímého vztahu k tématu ani k dějovým faktům nevstupuje: všichni ti japonští či němečtí turisté s fotoaparáty, děti, psi a luxování jejich exkrementů, messengři dodávající s žlutým pytlkem na zádech dary... zůstávají v rovině zábavného vnějšího ozvláštňení bez tématického významu.

Ale tyto výtky či pochybnosti blednou proti výborně budované dynamice celé inscenace a zejména brilantnímu hereckému výkonu Jana Vondráčka v titulní roli. Vondráček dokáže rozehrát na ploše dvou slov či rozsáhlé situace skutečný herecký koncert. Jeho lhaní je druhem zvrácené hravosti, u níž se jen těžko pozná, nakolik herec provádí svou roli, a nakolik se jí neskutečně baví. Cena Alfréda Radoka, kterou si za Lháře odnesl, je víc než zasloužená. A je třeba dodat, že ostatní za ním v mezích možností svých rolí nijak nezaostávají. (LR)

Maškaráda čili Fantom Opery (autor T. Pratchett, S. Briggs, režie H. Burešová)

Parodická detektivka s fantaskními prvky pojednává známý motiv z podtitulu: hledání záhadného vraha, jenž řádí v budově Opery.

Širší souvislosti Pratchettova fantazijního světa se tu nevytvářejí - a ani to není nutné. Jde o hororovou detektivku s rysy parodie, která si vystačí s běžnou dějovou zápletkou. Ozvláštňením, z hlediska děje do jisté míry zbytným (jakkoli výborně zahráným), jsou tu tři pohádkové čarodějnice. Podobně jako v Soudných sestřích občas se vyskytující motivy či slovní odkazy na Zeměplochu, troy apod. jsou snad zajímavou připomínkou pro zasvěcené. Pro ty druhé však jsou nesrozumitelné a matoucí, aniž mají jakékoli funkční opodstatnění. O co by např. byla ochuzena policejní hlídka, kdyby se o jejich příslušnících nemluvalo jako o trolech?

Děj se rozvíjí zpočátku velmi pomalu, epicky (např. dlouhá cesta dostavníkem), a zápletka přichází až po 30 minutách. Dynamice ubírá i to, že hra je založena hodně na slově, které ne vždy je jedním slovem, a také humor je spíš konverzační než situační. Vynahrazují to však silné momenty herecké, maska Krysího smrtě, loutka labutě či nezapomenutelné zlaté zuby páně ředitelovy. Snad jen projekce - móda posledního desetiletí - jsou zde poněkud nadbytečné. Ne zcela zdařily je konec.

I když se nedá dvakrát vstoupit do téže řeky, pro Maškarádu platí totéž co pro Soudné sestry: dobrá zábava pro celou rodinu od desíletých až po stoleté, především ale pro pratchettistické fanoušky z řad teenagerů. (LR)

Moliere (autor M. Bulgakov, režie S. Fedotov)

Bulgakovovo podobenství o střetech umění a moci patří v rámci tvorby Divadla v Dlouhé k „nejrealističtější“ pojetým inscenacím jak co do pojetí scény a historizujících kostýmů, tak co do herectví. V podstatě realistická stavba charakterů komediantské tlupy se pozoruhodně doplňuje s vysoce stylizovanou groteskní nadsázkou v postavě krále Ludvíka (viděl jsem verzi s Tomášem Turkem, jehož pomalá drobnokresba, dovedená až k dokonalosti, dokáže připoutat pozornost diváka k jedinému hnutí prstem či okem) a vytváří zvláštní jednotu onoho druhu, který známe třeba z režisérova Zojčina bytu, inscenovaného se studenty DAMU. „Realistické“ herectví tu neznamená neovládané „prožívání“, ani poloimprovizovanou beztvárnost, nýbrž pečlivě budovaný a řízený tvar. Herci zvládají tuto polohu vesměs výborně. Není příliš spravedlivé v kolektivně pojeté inscenaci někoho vyzdvihovat, ale přinejmenším Miroslav Táborský v titulní roli si to zaslouží.

Jeho Moliere v inscenaci není zobrazen jako jednoznačný hrdina: v osobním životě i ve střetu s mocnými je to člověk rozporný, ale jeho tragická velikost je zřejmá v konfrontaci se zákeřnou malostí těch, kdo skrze něj, na něm a přes něj bojují o moc. Oproti tomu drama vnitřních rozporů titulní postavy jde poněkud do pozadí.

Emotivně působivá inscenace pro mládež a dospělé. (LR)

Myška z břiška (autor T. Lehenová, J. Borna, režie J. Borna)

Inscenaci o tom nejobyčejnějším a nejběžnějším v životě je pramálo. Těch, které by vkusně a přístupně seznamovaly děti s otázkami sexuality, těhotenství a narození, ještě miň. Divadlo v Dlouhé jednu takovou nabízí inscenaci *Myška z břiška* s vkusem, vynalézavostí a hudebností sobě vlastní. V Dlouhé mají nejen dobré, citlivé herce, ale i citlivého režiséra, takže látka přišla do správných rukou.

Možná se místy šlo zbytečně s kanónem na bráčáka. Poněkud opulentnější, než by snad komorní látce svědčilo, je především scénografie - nepříliš emotivní a nepříliš poeticky na výšku postavený dvouapůlmetrový otočný „buben“, v němž řadí *Myška z břiška*, čekající na své narození, i všechna ta auta a autobusy na jedno půlminutové použití, či roztomilá postel (stylově z jiného kusu) mi připadají k intimní látce poněkud bombastické.

Také mohutný rámec koncertu rockové kapely na rozdíl od Vánoční povídky nevyvrůstá ze samotných situací a atmosféry velkoměsta, nýbrž je spíš z vnějšku přiložen pod záminkou, že budoucí rodiče jsou muzikanti. Slovům písní, bohužel, není příliš rozumět a ještě od nich odvádí pozornost klipovitě diaprojekce animovaných obrázků (opravdu bychom nedokázali jenom poslouchat a sledovat hrající?).

Poněkud se pak ztrácí linie toho, co máme sledovat, a zůstává jen sled volně řetězených příhod a situací. Místy se ztrácí i hlavní hrdina - „vypravěč“, z jehož hlediska se vše vypráví: o tuto funkci se přetahuje maminka s *Myškou*, ale občas ji přebírá pan doktor či tatínek. Chvilí to vypadá, že vůdčí linkou budou různá poučení o tom, jak se chovat k budoucí mamince, na chvíli se vynoří jako možný zdroj napětí, jež bude řešeno, tatínek, pak se zdá, že půjde o pouhé sledování chronologie měsíců těhotenství... ale nic z toho není vedeno důsledně celou inscenací.

Tolik požadavky maximalistické. Střízlivě a realisticky nahlédnuto je to příjemná inscenace, jakých pro menší děti a tím méně o této tématice není mnoho. A zcela správně je zařazena mezi inscenace rodinné. Publikum se baví ve dvou rovinách: dospělí se smějí groteskní nadsázce nad tím, co je jim povědomé (obrovské doktorovy vyšetřovací tlapy, pronikající až k *Myšce*, flirty páně doktorovy...), zatímco děti se smějí jednotlivým slovním fórkům a výrazným pohybovým akcím. *Myška z břiška* je co do provedení jako vždy na úrovni, celkové vyznění mile pozitivní a většinu diváků - těch nejmenších i jejich rodičů - jistě potěší. (LR)

Pokus o létání (autor J. Radičkov, režie J. Borna)

Radičkovova hra se pohybuje mezi realitou (přesněji řečeno realitou bulharského folklorně pojatého venkova) a poetickou fantazií. Ne vždy se daří najít přesný poměr reálné a fantastické polohy, ale scéna v nebi, kde se vesničánům zdá vidět jejich zemřelé předky, je skutečným vrcholem inscenace.

Hra je výrazně založená na slově. Do přestávky sledujeme v mnoha epizodách vzrušení kolem na nebi se objevivšího balonu, jenž slibuje být zdrojem látky na košile (spatření balonu, boj se sousedy z druhého konce, šmírování koupajících se ženských), po přestávce (s výjimkou poněkud nejasného dovětku zajetí) hrdinové komentují z koše balonu, který chtěli původně chytit, co vidí za letu nad Balkánem. Stavba hry je důkladně pomalá, v podstatě nedějová, epicko-lyrická, dramatickou stavbu, ani nějakou ústřední zápletku, rozvíjenou v jednání postav, nemá.

To limituje i možnosti inscenační, především pohybové. Jan Borna s nimi jako režisér bojuje statečně i zdatně, ale přecjen se jistě státností a verbálností neubrání, takže inscenace místy působí vlekle. Je tu řada pěkných nápadů, ale žádný z nich nevytváří

základ stylotvorné jednoty. Jedinkrát se použije změněná perspektiva, když pod balonem projede malý vláček, zatímco dramaticky mnohem závažnější střelba ze země je uskutečněna jen ve zvuku, balon před ní unikne do reálného kouřového mraku, ale vzápětí ve scéně s ptáky jsou promítnuta skutečná oblaka, aby po chvíli vyplula nad diváky koule lidské duše nesené andělem (po Faustovi už po druhé s odezvou použité dálkově ovládané letadlo). Projekce jsou zřejmě oblíbeným prostředkem i scénografa Milfajta. Promítaný film je sice tentokrát funkční, otázkou však je, proč se v textu mluví o nahých ženách, zatímco na nezřetelných záběrech promítaných na prostěradla, držena v rukou, jsou koupající se dívky a ženy ve velmi cudných dlouhých košilích. Navíc ona dlouhá scéna, v níž se objeví mezi jedenácti herci jediná herečka, vybočuje formálně i obsahově z celé inscenace.

Největší slabinou je závěrečný obraz s vyšetřováním zajatých „letců“: nejenže se zcela mechanicky opakuje vždy vyvolání jednoho z nich, jeho „obhajoba“ a odeslání k trestu, ale hlavně tato scéna nemá ve faktické rovině žádné vyústění: byli všichni propuštěni, nebo na ně prostě zapomněli? A co z toho plyne?

Přesto všechno patří režisérovi i souboru poděkování za poctivý pokus o zachování poetiky neuspěchaného lyrického zamyšlení či zasnění nad lidskou malostí i velikostí a touhou po svobodě letu. A venkoncem i za realizaci inscenace založené na dobře odvedeném slově. (LR)

Soudné sestry (autor T. Pratchett, S. Briggs, režie H. Burešová)

Fantazijní groteska s pohádkovými prvky stojí na půdorysu macbethovsko-hamletovských motivů krále usurpátora a jeho krvelačné ženy, kteří jsou nakonec usvědčeni pomocí divadla na divadle. Odlišuje se od nich dvěma zásadními věcmi: rolí šaška, který se ukáže právoplatným nástupcem na trůn, a trojici čarodějnic, které zasahují do děje, až nakonec nejmladší z nich zapřede s budoucím králem úspěšnou love-story. Románová předloha je zpracována živě, narážky na některé motivy předlohy, které inscenace sama neexponuje a nerozvíjí, jsou však pro nezasvěceného nepříliš srozumitelné a poněkud zavádějí.

Snad mě skalní pratchettisté neukamenují, když napíši, že jde o zábavu, jež si neklade jiný cíl, než pobavit, a naučná moudra jsou přiložena jen proto, aby se dodalo zdání hloubky. Na rozdíl třeba od Vánoční povídky, kde je humor způsobem pohledu na svět, zde je samotným obsahem. Tolik obsahu, kolik je schopna, přináší hra především tím, jak oťukává, obrací, převrací i paroduje známé situace a citáty z Shakespeareových dramát.

Budu se ve vztahu k Divadlu v Dlouhé a k režisérce Burešové opakovat konstatováním, že bohatství nápadů je tu přítomno ve všech složkách od herectví přes scénografii až po režii. Inscenace je hravá, nabitá fantazií, herci si hru užívají a je potěšením je sledovat. Funkční barvitá fantaskní scéna vstupuje dynamicky do děje a dotváří ho.

Pravda ovšem je, že inscenace po přestávce poněkud těžkne, což vrcholí v samotném závěru, v němž musí tři čarodějnice rozmotat a vysvětlit divákům to, co mu nebyl schopen říci příběh. I tak je to dobrá zábava pro celou rodinu od devíti, desíletých dětí až po babičky a dědečky, především ale pro fanoušky z řad teenagerů. (LR)